

Aantekeningen bij requisitoir in de strafzaak van E.C.C.J. Louwes (P 908-00) ter terechtzitting van het Gerechtshof te Arnhem d.d. 2 oktober 2000.

Inleiding.

Bij vonnis van de Rechtbank te Zwolle d.d. 9 maart 2000 is hr Louwes vrijgesproken. In het vonnis wordt geen inzicht gegeven in de gedachtengang van de rechtbank die tot vrijspraak heeft geleid. Ontbrak de overtuiging? Vond de rechtbank de voorhanden zijnde bewijsmiddelen onvoldoende om tot een bewezenverklaring te kunnen komen? Voorafgaand aan het vonnis werd bij beschikking de Rechtbank Zwolle van 2 maart 2000 de voorlopige hechtenis met ingang van die datum opgeheven.

De officier van justitie heeft hoger beroep ingesteld tegen het vonnis van 9 maart 2000. In het op schrift gestelde requisitoir worden de voorhanden zijnde bewijsmiddelen weergegeven.

Aantreffen slachtoffer en tijdstip overlijden.

Op 25 september 1999 werd mevrouw Wittenberg-Willems in haar woning gevonden. Zij bleek om het leven te zijn gebracht. Haar gewelddadige dood kwam voor iedereen in haar directe omgeving volslagen onverwacht. Zij had, voor zover bekend, geen vijanden. Op grond van het daarop ingestelde onderzoek bleek dat zij op donderdagavond 23 september 1999 om het leven moet zijn omgebracht. Op een tijdstip gelegen na 20.36 uur.

Om 20.36 uur heeft zij haar laatste telefoongesprek gevoerd. Met hr Louwes. Dit laatste telefoongesprek, duur 16 seconden, bleek te zijn opgevangen door het GSM-basisstation 14501 dat was opgesteld in de omgeving van de Nieuwstraat te Deventer.

Dit rechtvaardigde de voorlopige conclusie dat het gesprek in Deventer of in de directe omgeving van Deventer had plaatsgevonden. Deze vaststelling bleek niet overeen te komen met de verklaring die hr Louwes aanvankelijk als getuige had afgelegd, namelijk dat hij onderweg van Utrecht naar Lelystad ergens op de A 28 had gebeld.

Afstandsbereik van GSM-basisstations.

Plaatsbepaling van telefoongesprek. Volgens hr Louwes had hij het telefoongesprek met mevrouw Wittenberg op 23 september 1999 gevoerd vanuit zijn auto op de A28. Aanvankelijk kon hij zich niet meer herinneren waar hij precies op de A28 had gebeld. Ook niet bij benadering, toen de route met hem werd nagereden. Naarmate het onderzoek vordert wordt door hr Louwes de omgeving van 't Harde aangehouden, als plaats waarvandaan hij had gebeld. 't Harde ligt hemelsbreed op de kortste afstand (25 km) van Deventer.

De officier van justitie heeft in haar requisitoir uitvoerig stilgestaan bij de verklaringen van de deskundigen Rijnders en Steens over het bereik van basisstation 14501 en de testen die zijn uitgevoerd. Ik verwijs hiernaar.

De conclusie van de deskundige J. Rijnders bij de RC, pag 168 pv: Mijn conclusie is dat verdachte zich met zijn GSM tijdens het gesprek heeft bevonden in of in de onmiddellijke omgeving van Deventer. Brief hr Rijnders d.d. 11 januari 2000 betreffende het meetverslag van metingen uitgevoerd op 8 december 1999 met betrekking tot het basisstation 14501. Conclusie: Basisstation 14501 kon zonder menselijke ingreep tot globaal de gemeentegrens van Deventer worden gebruikt. De deskundige R Steens verklaart in het meetverslag d.d. 3 januari 2000, pag 191 pv: Over de weg van Nunspeet via 't Harde naar Wezep bleek geen ontvangst mogelijk vanuit het opstelpunt aan de Nieuwstraat in Deventer.

Met betrekking tot basisstation Wezep 14801 verklaart hr Rijnders bij brief d.d. 21 januari 2000: Omstreeks 14.41 uur waren deze werkzaamheden voltooid en werkte het basisstation weer naar behoren. Andere storingen

of defecten die de werking van het radionetwerk nadelig hadden kunnen beïnvloeden hebben zich op 23 september 1999 niet voorgedaan.

Tenslotte merk ik nog op dat hr Louwes op 15 oktober 1999 bezig was om het huis van mevrouw Wittenberg leeg te halen. Door het basisstation 14501 werden op die dag zeven gesprekken met de GSM van hr Louwes vanuit de woning van mevrouw Wittenberg ontvangen, aldus de printlijst pag. 155.

Routebeschrijving verdachte mbt terugreis van Utrecht naar Lelystad.

Om 19.00 uur was het aanvangstijdstip van de cursus waaraan hij niet heeft deelgenomen. Hr Louwes verklaarde om ongeveer 19.15 uur te zijn weggereden van de Croeselaan in Utrecht. Om 20.36 uur reed hij volgens zijn eigen verklaring, nog steeds op de A28. Volgens de routeplanner is de afstand Utrecht naar 't Harde ongeveer 75 km en zou de reistijd ongeveer 45 minuten bedragen. De vertraging zou volgens hr Louwes zijn ontstaan door een file bij Harderwijk.

Zijn collega E.J. Scholtz is op 23 september 1999 ook in de jaarbeurs geweest. Hij is daarvandaan na 20.00 uur (aanvang pauze) uit de Jaarbeurs is vertrokken naar Nunspeet. In zijn verklaring d.d. 23 november 1999, pag 374 pv, zegt hij dat hij tussen Harderwijk en Nunspeet in de file is terechtgekomen.

Deze verklaring van hr Scholtz stemt overeen met de informatie over die file.

Zie proces-verbaal van bevindingen d.d. 25 november 1999 met betrekking tot informatie over een file op de A 28 tussen Amersfoort en 't Harde, pag 376: Uit nadere informatie bij het Traffic Informatie Center (T.I.C.) te Utrecht bleek dat er op 23 september 1999 vanaf 21.00 uur tot 21.37 uur een file had gestaan in verband met wegwerkzaamheden. Deze file werd om 21.03 uur opgenomen in de verkeersinformatie en via de radio verspreid.

De verklaring van hr Louwes, die een uur eerder op die plaats moet zijn geweest, stemt niet overeen met de verkregen verkeersinformatie.

Uit de verklaring van de getuige Scholtz blijkt bovendien dat hr Scholtz en hr Louwes elkaar de volgende dag over de cursus hebben gesproken.

Reistijd Utrecht-Deventer.

Duur reistijd Utrecht-Deventer d.d. 24 november 1999: ongeveer 1 uur en 10 minuten, pag 28 pv.

Proces-verbaal d.d. 29 september 2000, duur reistijd (op koopavond): 60 minuten.

Binnen het tijdsbestek van 19.15 uur en 20.36 moet de afstand Utrecht- Deventer ruimschoots kunnen zijn afgelegd.

Sorteerproef.

Verweer onrechtmatig verkregen bewijs.

Bij de rechtbank te Zwolle is door de raadvrouw aangevoerd dat de resultaten van de sorteerproef onrechtmatig zijn verkregen omdat de hr Louwes (na overleg met zijn raadvrouw) zijn medewerking aan de sorteerproef op grond van onvolledige informatie heeft verleend. Noch de raadvrouw noch hr Louwes zouden op de hoogte zijn geweest van de vondst van het inbeslaggenomen mes. Onduidelijk is waarvoor verdachte dan wel meende zijn toestemming te hebben verleend.

Indien het doel van de sorteerproef aan de verdachte niet duidelijk was geweest is het niet te verklaren waarom noch door hem noch door zijn raadvrouw daar naar is gevraagd.

Nu niet wordt gesteld dat de toestemming is verleend op basis van misleidende informatie van de zijde van de politie, maar mogelijk het gevolg zou kunnen zijn van miscommunicatie bij verdachte of zijn raadvrouw, kan de wijze waarop toestemming is gevraagd niet worden aangemerkt als onrechtmatig optreden van de politieambtenaren. Laat staan dat dit optreden tot bewijsuitsluiting zou moeten leiden.

Betrouwbaarheid verkregen resultaat.

De sorteerproef heeft plaatsgevonden in Nunspeet, waar de speurhondenschool is gevestigd. Hier worden sorteerproeven voor heel Nederland uitgevoerd. De hond Spike die voor de sorteerproef is ingezet heeft geen enkele affiniteit met Deventer.

In het proces-verbaal d.d. 30 november 1999 van het Korps Landelijke Politiediensten met betrekking tot het uitvoeren van de geuridentificatieproef met de speurhond Spike wordt uiteengezet in welke stappen deze proef heeft plaatsgevonden.

Bij de aanvang van de proef wordt eerst gebruik gemaakt van een controlepersoon. Deze werkwijze waarbij gebruik gemaakt wordt van een controlepersoon, heeft als doel te beoordelen of de hond goed in vorm is en geen

specifieke voorkeur aan de dag legt voor de verdachte. Ook de controlepersoon maakt gebruik van een roestvrijstalen buisje dat identiek is aan de buisjes van de verdachte en de bijleggers. Als controlevoorwerp is gebruik gemaakt van een PVC-pijp die de controlepersoon heeft vastgehouden. Uit hetgeen gerelateerd staat onder Stap 1, 2 en 3 omtrent de resultaten van het tweemaal apporteren van het roestvrijstalen buisje van de controlepersoon, blijkt dat de speurhond geen voorkeur aan de dag legt voor de geur van de verdachte, pag 132 pv. De controlepersoon gaat vervolgens weg. Vanaf Stap 4 wordt het geurmonster van het in beslag genomen mes te voorschijn gehaald en krijgt de hond de geur van dat geurmonster aangeboden. Uit het proces-verbaal blijkt dat de hond vervolgens de geurdrager van verdachte aanwijst.

In 1997 is de geuridentificatieproef aangescherpt waarbij met name de controlepersoon is ingevoerd. Het artikel van Prof. Naeye uit het Advocatenblad waarnaar de raadvrouw in haar pleitnota pag. 4 onderaan, verwijst betreft een oud artikel uit 1994. Het boek Dubieuze zaken is in 1992 verschenen. Mede ter voorkoming van verweren van de verdediging (bijv van voorkeuren van de speurhond of dat het gebruik van politieambtenaren of personen die in het bureau toevallig voorhanden zijn de sorteerbeproeven zouden kunnen beïnvloeden), wordt sedert 1997 gebruik gemaakt van controlepersonen. Zoals ook in deze zaak.

Degene die in Nederland als deskundige bij uitstek ten aanzien van sorteerbeproeven kan worden aangemerkt is dr [REDACTED]. Aan [REDACTED] zijn een aantal vragen van de verdachte voorgelegd die zij beantwoordt in haar brief van 11 januari 2000, pag. 111 e.v.

In deze brief ad 4 vermeldt zij dat het **onwaarschijnlijk** is dat de individuele geuren, die gekoppeld zijn aan de genen van een ieders immuunsysteem, van 6 politiemensen uit het bureau Deventer meer op elkaar lijken dan de geur van iemand die daar niet werkt. Incidenteel komt het voor dat een hond wel een "voorkeur" heeft voor de geur van een persoon. Echter die voorkeuren komen in het begin van de proef naar voren, omdat de geuridentificatieproef zo is opgezet, dat er een controle is ingebouwd op een eventuele voorkeur van de hond voor de geur van de verdachte.

In de bijdrage "De bewijzende waarde van de geuridentificatieproef" van [REDACTED] in Criminalistiek, forensische deskundigen en strafrechtspleging, deel 4 Seminarium voor Bewijsrecht-reeks, geeft [REDACTED] aan dat de laatste tijd veel van de elementaire fouten van voorheen uit de training en de proef zelf zijn verdwenen. Zij gaat op pag. 124 e.v. in op de kritiek op de wijze van uitvoering van de proef en bespreekt kritiekpunten die door Van Koppen en Naeye naar voren zijn gebracht en die door de raadvrouw bij de rechtbank zijn aangestipt.

Plaats van aantreffen van het mes.

De getuige [REDACTED] heeft op 25 september tussen 15.00 uur en 16.00 uur op de vloer van het halletje achter de kelderdeur van de Gibsonstraat het mes aangetroffen. De plaats waar het mes lag was vrij toegankelijk vanaf de openbare weg.

De heer Massink heeft het mes in de kelder achter de gesloten deur gelegd. Hij verklaart het mes niet met zijn handen te hebben aangepakt, maar met zijn trui, verklaring d.d. 11 november 1999, pag. 266.

De verdediging stelt bij de rechtbank dat het onwaarschijnlijk is dat de dader zich begeeft in een wirwar van straten en dan uit de auto gaat om in een portiek het mes te dumpen. Natuurlijk is dat niet logisch. Logischer is dat hr Louwes zijn auto in het centrum van Deventer heeft geparkeerd (koopavond, valt minder op, wegopbreking op Zwolseweg) en op de terugweg naar de auto zich ontdoet van het wapen. De vindplaats van het mes ligt op de weg van de Zwolseweg naar een parkeergarage. Tegenover de parkeergarage ligt een hofje tussen woonblokken in. Aan dat hofje ligt het keldercomplex waar het mes is aangetroffen.

Vorm van het mes.

De steekverwondingen op het lichaam van mevrouw Wittenberg waren 10 cm diep, aanvullende informatie d.d. 23 februari 2000 van de patholoog.

Het handgeschreven sectieverslag d.d. 26 september 1999 vermeldt perforaties in de borst, waarvan enkele met torpedovorm. Dit kan passen bij een eensnijdend mes.

Achterzijde pag. 48, blz 8 pv technische recherche: opmerkelijke bloedvlekken, nl vorm van een lemmet. De vorm van het inbeslaggenomen mes past bij de vorm van de bloedvlekken die op de blouse zijn aangetroffen.

Bezoek op 23 september 1999 's ochtends.

Het belang voor de hr Louwes van het kunnen aantonen van zijn aanwezigheid op die ochtend van 23 september is evident: technische sporen die op hem zouden kunnen worden teruggebracht, kunnen dan door dat bezoek op die ochtend worden verklaard (haar, bloed, vingerafdrukken).

Verklaring hr Louwes.

Hr Louwes verklaart op 23 september 1999 tussen 9.00 uur en 9.30 uur een bezoek te hebben gebracht aan mevrouw Wittenberg in haar woning. Om 9.30 uur precies is in Deventer door hr Louwes een telefoongesprek gevoerd, via basisstation 14498; op dat moment had hij de woning dus al verlaten.

Verklaring werkster.

De werkster, mevrouw Hofstede-Koerhuis, is echter zeer stellig dat zij niemand anders dan mevrouw Wittenberg die ochtend in de woning gezien of gehoord heeft. Dan heeft zij het over die gehele ochtend.

Over het tijdsbestek van een half uur (9.00-9.30) heeft zij een gedetailleerde verklaring afgelegd, waarin het bezoek van hr. Louwes niet kan worden ingepast.

Mevrouw Hofstede verklaart over het koffiedrinken van 9.00 tot 9.15 uur. Het bezoek zou dan in dat resterende tijdsbestek – na het koffiedrinken en voor het telefoongesprek – moeten hebben plaatsgevonden. Na het koffiedrinken is zij de badkamer gaan schoonmaken. Zij was niet aan het stofzuigen. "Als ik normaal aan het werk ben hoor ik de bel wel", verklaring mevrouw Hofstede d.d.22 oktober 1999, pag. 231 pv.

Zij is nagenoeg gelijktijdig met mevr Wittenberg naar boven gegaan. Mevrouw Wittenberg moest alleen nog even de koffiekopjes omspoelen. Kort nadien ging ze naar de huisarts, verklaring mevr Hofstede d.d. 22 oktober 1999, pag 230 pv.

Tijdens het tweede koffiedrinken na 10.30 uur heeft mevrouw Wittenberg ook niet tegen de werkster gezegd dat zij bezoek had gehad, terwijl ze bijvoorbeeld wel vertelde wie er om 10.30 uur gebeld had (golfleraar).

Kalender.

Mevrouw Wittenberg was uiterst punctueel, ieder bezoek dat zij kreeg werd op de kalender vermeld. (onder meer verklaring mevr Hofstede, pag. 224).

Zo treft u op die kalender de bezoeken waarover met de hr Louwes is gesproken aan de hand van zijn agenda (15 juni, 20 juli, 31 augustus en 10 september) allemaal ook aan op de kalender van mevrouw Wittenberg.

Volgens hr Louwes was dit bezoek van hem die ochtend tevoren telefonisch aan mevrouw Wittenberg aangekondigd, verhoor verd. 19 november 1999, pag.400 pv.

Alleen dit bezoek van donderdag morgen 23 september komt op haar kalender niet voor.

Frappant is dat op die kalender op donderdagmorgen zelfs de werkster staat vermeld. Verder staat de afspraak met de huisarts om 9.50 uur er ook op.

Specifieke omstandigheden.

Aanwezigheid werkster en schilders.

Mevrouw Hofstede verklaart al jaren iedere donderdagochtend bij mevrouw Wittenberg schoon te maken. Ook hr Louwes kon dus weten dat de werkster vermoedelijk in huis was. Dat vermoeden sprak hij ook tegenover de politie uit.

De schilders kan hij gezien hebben toen hij op 23 september 1999 in Deventer was op weg naar zijn afspraak in Schalkhaar. Of op een later tijdstip, want zij hebben twee en een halve week geschilderd, verklaring B.T.

Monsma pag. 265 pv.

Conclusie.

Mijn conclusie is dan ook dat hr Louwes die ochtend 23 september 1999 **niet** in de woning is geweest. Mogelijk is hij er wel langs gereden, want uit de printlijsten blijkt dat hij in elk geval op 23 september 1999 om 9.30 uur en om 9.45 uur in Deventer was.

Uitgaande van die conclusie komt het aangetroffen dactyloscopisch spoor van hr Louwes op de deur van de woonkamer ook in een ander daglicht te staan.

Vingerafdruk verdachte in woning.

Tijdens de zitting in eerste aanleg heeft de raadvrouw aangevoerd dat de resultaten van het dactyloscopisch onderzoek onrechtmatig verkregen waren. De vingerafdrukken hadden niet (zo lang?) bewaard mogen worden.

Anders dan de raadvrouw ben ik van mening dat op grond van de uitspraken die zij in de pleitnota vermeldt en ook niet op basis van de toepasselijke artikelen in de Wet en het Besluit politieregisters de vingerafdrukken hadden dienen te worden verwijderd.

Echter, zelfs al zou er sprake zijn van niet-naleving van voorschriften omdat het onderzoek heeft plaatsgevonden aan de hand van vingerafdrukken die de beheerder van het register niet had mogen bewaren, dan leidt zo'n verzuim niet tot bewijsuitsluiting.

Naleving van voorschriften bij of krachtens de Wet Politieregister of het Besluit politieregisters door de beheerder van het politieregister strekt niet tot bescherming van de verdachte in zijn strafvorderlijk belang. Voorts wordt niet aangevoerd dat en waarom het handelen van het OM in dit opzicht een ernstige schending van beginselen van een behoorlijke procesorde oplevert. Evenmin wordt aangevoerd dat en waarom de verdachte in enig relevant verdedigingsbelang is geschaad.

De verdachte is niet in enig belang geschaad door gebruik te maken van zijn opgeslagen vingerafdrukken.

a. Het was niet de identificatie van het spoor C 16 op de rechterwijsvinger van verdachte (op 13 oktober 1999), die tot verdenking van hr Louwes leidde, hem als verdachte in beeld bracht of de aanleiding was voor zijn aanhouding op 19 november 1999.

b. Na inverzekeringstelling in deze zaak beschikte de politie over de vingerafdrukken van hr Louwes. In dat stadium had het onderzoek ook kunnen worden uitgevoerd.

Alibi.

De verklaring van hr Louwes dat hij op 23 september 1999 omstreeks 21.00 thuis was, werd aanvankelijk niet door zijn echtgenote bevestigd. Ter terechtzitting bij de rechtbank herroept zij haar verklaring bij de politie en legt zij alsnog een verklaring af die de lezing van hr Louwes ondersteunt. De waarde die aan laatstgenoemde verklaring kan worden toegekend is nihil. Ik verwijs naar de weergave van de inhoud van het telefoongesprek tussen hr Louwes en zijn echtgenote direct na beëindiging van de beperkingen op 22 december 1999, pag 36 pv waarin hij haar op indringende wijze onderhoudt over haar afgelegde verklaring, die afwijkt van zijn lezing.

Een ander sprekend voorbeeld hoezeer hr Louwes in staat is anderen te beïnvloeden betreft de getuige H.W. Oosterhuis. Zij geeft in haar verklaring d.d. 20 november 1999, pag 349 pv, als antwoord op de vraag of hr Louwes haar op 23 september in de ochtend heeft gebeld met een vraag over het onzuiver inkomen van mevrouw Wittenberg dat zij zich dat niet kan herinneren. Zij denkt eerder dat dit niet gebeurd is. Verklaring getuige Oosterhuis bij de RC d.d. 22 februari 2000: Zij was op bezoek geweest bij hr Louwes in Hoogeveen op een donderdag in februari en had met hem haar verhoor doorgenomen. Het resultaat is terug te vinden in haar verklaring daarna bij de RC.

Samenvattend.

Tijdstip van overlijden tamelijk nauwkeurig vast te stellen.

Moord moet gepleegd zijn door een goede bekende van mevrouw Wittenberg die zij die avond open heeft gedaan.

Deze persoon kwam onverwacht, dan wel zeer kort tevoren aangekondigd.

Mevrouw Wittenberg had geen vijanden die haar naar het leven stonden.

Roofmoord, afrekening, sexueel delict kunnen worden uitgesloten.

Het betrof een koele, berekenende wijze van handelen.

Haar laatste telefoongesprek was met hr Louwes.

De duur van dit gesprek was uiterst kort, 16 seconden.

Dat gesprek werd opgevangen door basisstation 14500.

Dat gesprek werd door hr Louwes gevoerd in Deventer.

Hr Louwes legt hierover een leugenachtige verklaring af.

Hr Louwes legt een onaannemelijke verklaring af over zijn terugreis van Utrecht naar zijn woning in Lelystad.

Mevrouw Wittenberg is mede door messteken om het leven gebracht.

Het geurmonster van het mes dat de zaterdag na haar dood is gevonden werd door de speurhond positief op de geur van hr Louwes aangewezen.

Het mes kwam wat vorm (torpedovorm) betreft overeen met de sporen op haar blouse.

Het bezoek van verdachte die ochtend aan mevrouw Wittenberg heeft niet plaatsgevonden.

In de kraakheldere woning werden slechts enkele vingerafdrukken aangetroffen, namelijk van mevrouw Wittenberg en een van hr Louwes.

Zijn verklaring omtrent zijn aanwezigheid 's avonds thuis wordt niet bevestigd.

Met uitzondering van hr Louwes was niemand op de hoogte van de exacte inhoud van het oude en het gewijzigde testament

Door het gewijzigde testament had hr Louwes een financieel belang bij de dood van mevrouw Wittenberg.

Deze omstandigheden zijn naar mijn oordeel – in hun onderling verband en samenhang beschouwd – voldoende om met de vereiste mate van zekerheid aan te nemen, dat verdachte ten tijde van het tijdstip van de moord zich in de woning van het slachtoffer bevond en voorts dat hr Louwes degene is geweest die de moord heeft gepleegd.

Bewezenverklaring van het telastegelegde feit, te weten moord.

Strafmaat.

Vordering bevel gevangenneming.

Ook na voorafgaand bevel opheffing voorlopige hechtenis (i.c. bij beschikking rechtbank 2 maart 2000) is na aanvang van het onderzoek in hoger beroep een bevel gevangenneming mogelijk. (bijv. HR NJ 1993/119; DD 92.355).

Ik verzoek u bij einduitspraak op deze vordering te beslissen wanneer u zich een oordeel heeft gevormd over deze strafzaak. Indien u hr Louwes schuldig acht aan het telastegelegde feit dan herleven de ernstige bezwaren en daarmee de grond voor voorlopige hechtenis, de geschokte rechtsorde.

CASSATIE

GERECHTSHOF TE ARNHEM

Parketnummer : 21-000908-00

Proces-verbaal terechtzitting

Proces-verbaal van de in het openbaar gehouden terechtzitting van dit gerechtshof, op 2 oktober 2000.

Tegenwoordig:
mr Kerssemakers, voorzitter,
mrs Boerwinkel en Vegter, raadsheren,
mr Langeler, advocaat-generaal,
De Vries, griffier.

De voorzitter doet de zaak tegen de na te noemen verdachte uitroepen.

De verdachte, ter terechtzitting aanwezig, antwoordt op de vragen van de voorzitter te zijn genaamd:

ERNEST CORNELIS JACOBUS JOHANNES LOUWES,
geboren te Amsterdam op 13 augustus 1953,
wonende te Lelystad, De Peel 40.

Als raadvrouw van verdachte is mede ter terechtzitting aanwezig mr J.A. van der Lem, advocaat te Deventer.

Als getuige-deskundige is verschenen R.Steens.

De voorzitter vermaant verdachte oplettend te zijn op hetgeen hij zal horen en deelt de verdachte mede dat hij niet tot antwoorden verplicht is.

De advocaat-generaal draagt de zaak voor.

De voorzitter deelt mede de korte inhoud van de stukken van de zaak, waaronder een in de wettelijke vorm onder nummer 99-505561 door J.W.van Veen, inspecteur en H.E.Laarman, brigadier, beiden behorende tot de regionale recherche van de regiopolitie IJsselland, opgemaakt proces-verbaal, voorzien van bijlagen.

De verdachte, door de voorzitter ondervraagd, verklaart onder meer - zakelijk weergegeven -:

Ik ben onschuldig. Ik heb met deze zaak niets te maken. Ik blijf bij de verklaringen die ik bij de politie en de rechtbank heb afgelegd. Ik heb grote moeite met de handelwijze van het openbaar ministerie; ik heb het gevoel dat het openbaar ministerie zijn straatje wil schoonvegen.

De raadvrouw van verdachte verklaart - zakelijk weergegeven -:

Ik heb geen inzage gehad in de appelmemoorie.

De echtgenote van client bevindt zich buiten de zittingszaal; indien het hof dit noodzakelijk acht is zij aanwezig om een verklaring af te leggen.

Teneinde de raadvrouw in de gelegenheid te stellen kennis te nemen van de appelmemoorie wordt het onderzoek korte tijd onderbroken.

Na hervatting van het onderzoek doet de voorzitter de in de gehoorzaal verschenen getuige voor het gerechtshof verschijnen.

Deze doet daarop, op vragen van de voorzitter opgave omtrent naam, voornaam, leeftijd, beroep, woon- en verblijfplaats zoals hieronder is vermeld, verklaart geen bloed- of aanverwant van de verdachte te zijn en legt vervolgens op de bij de wet voorgeschreven wijze in handen van de voorzitter de belofte af de waarheid en niets dan de waarheid te zeggen.

De getuige wordt tevens als deskundige gehoord en legt behalve voornoemde belofte ook de belofte af de taak als deskundige naar geweten te vervullen, eveneens op bovenomschreven wijze.

De getuige-deskundige Redert Steens, 46 jaar oud, ontwikkelingsadviseur, wonende te Hilversum, verklaart - zakelijk weergegeven - als volgt:

Ik heb Telecommunicatie gestudeerd op HTS-niveau. In 1984 heb ik mijn diploma behaald. Van 1992 tot 1998 heb ik bij KPN gewerkt als ontwikkelaar van netwerken. Ik kan stellen dat ik het KPN-netwerk uit mijn hoofd ken. Van de administratieve aspecten van netwerken weet ik niets. Op 16 december 1999 ben ik door de politie gevraagd mijn medewerking te verlenen aan het onderzoek. Op 20 december 1999 heb ik metingen verricht. Alleen technische aspecten kwamen aan de orde. De vraag was of er over een bepaalde afstand GSM-gesprekken gevoerd konden worden. Ik heb geen inzage gehad in het dossier. Aan de hand van mijn bevindingen heb ik een verslag geschreven.

De meet-methodes heb ik met de politie besproken.

Een oproep via de GSM meldt zich aan bij een cell; een cell heeft een bepaald bereik. In Nederland zijn er ongeveer 17.000 cellen. Bij het aanschakelen van de GSM wordt in de cell, binnen welk bereik men zich bevindt, bijgehouden waar men zich bevindt.

Als men bijvoorbeeld gaat rijden komt men steeds binnen het bereik van een andere cell. Een wisseling van cell gaat voor de gebruiker ongemerkt.

Bij dit onderzoek zijn we begonnen bij het basisstation Deventer, in het oude postkantoor. Er is een hoogwerker geplaatst en een speciale frequentie aangevraagd. Het bewuste gesprek zou 16 seconden geduurd hebben. Er zijn metingen uitgevoerd met betrekking tot het zich verplaatsen van de ene naar de andere cell.

Er is voorts gekeken hoever men zich van het basisstation kan begeven zonder dat er sprake is van teveel storing. Vanaf het basisstation is gereden in noord-westelijke richting. De kwaliteit van de ontvangst werd steeds slechter.

Merkbare storingen traden op na ongeveer 6 tot 7 kilometer.

Vanaf Deventer is gereden in de richting van 't Harde. Voor het begin van de Veluwe werd de ontvangst al slecht. Bomen dempen veel van het radiosignaal.

Tussen Nunspeet en Wezep was er in het geheel geen signaal meer. Hierbij komt nog dat de ontvangst in een auto eerder slecht wordt.

Bij een andere meting is gekeken of een radiosignaal vanuit Deventer 't Harde kan bereiken. Radiosignalen kunnen over het algemeen grotere afstanden overbruggen. GSM-kenmerken zijn specifiek en aan andere regels gebonden. In september 1999 was er ook sprake van overlap van de ene naar de andere cell. Tegenover 17.000 cellen in Nederland is er sprake van 55 radiofrequenties over een gebied van ongeveer 48.000 vierkante kilometer.

Een mobiel bouwt door en moet tijdens het rijden telkens een andere cell zoeken. Tussen de plaats op de snelweg A28 waar verdachte gebeld zou hebben en Deventer bevinden zich 20 tot 30 cellen; bij verdichting van dat aantal zullen dat er tussen de 18 en 25 zijn geweest.

Er wordt in dit verkeer veel met computers gewerkt en het is de vraag of een computer iets foutief kan aangeven. Het opvragen van gegevens met behulp van de computer geschiedt wel handmatig. Het is een kwestie van beveiliging als het gaat om de vraag of er foutieve gegevens worden opgevraagd.

Van belang is voorts de dominantie van een cell in een bepaald gebied.

Het is naar mijn mening buitengewoon onwaarschijnlijk dat er vanuit 't Harde een gesprek is gevoerd. Een radiosignaal haalt dat niet. De kans dat het vanuit Deventer is gevoerd is veel groter.

Bij een gesprek van 16 seconden is de kans klein dat men te maken krijgt van "overlap" van de ene naar de andere cell.

Ik handhaaf de conclusie zoals die is neergelegd in mijn rapport. Ik heb daarop geen aanvullingen.

Er is gemeten in druk telefoonverkeer; dat was overdag en dan is er druk zakelijk telefoonverkeer. In de avonden is het minder druk.

De voorzitter heeft, nadat de getuige-deskundige zijn verklaring heeft afgelegd, aan de raadsheren en de advocaat-generaal de gelegenheid gegeven tot het stellen van vragen aan de getuige-deskundige, aan de advocaat-generaal gelegenheid tot het maken van opmerkingen ten opzichte van de door de getuige-deskundige afgelegde verklaring en aan de verdachte en de raadvrouw de gelegenheid die getuige-deskundige vragen te stellen en tegen die getuige-deskundige en zijn verklaring in te brengen wat tot verdediging kan dienen.

Met toestemming van de advocaat-generaal, de raadvrouw en de verdachte doet het hof afstand van het verder horen van de getuige-deskundige.

Verdachte verklaart vervolgens - zakelijk weergegeven -:

Ik heb op 23 september 1999 rond 20.30 uur op de snelweg A28 gebeld. Ik was toen in de buurt van 't Harde. Ik ben op dat tijdstip niet in Deventer geweest; dat kan gewoon niet. Ik kan aantonen dat ik niet in Deventer geweest ben.

De voorzitter stelt het geur-onderzoek aan de orde en toont verdachte een mes, voorzien van een etiket met het nummer AVA 758 en een mes, voorzien van een etiket met het nummer ACZ 009.

Verdachte verklaart hieromtrent - zakelijk weergegeven -:

Ik ken die messen niet.

Ik heb bij cliënten nooit een mes in handen gehad.

Ik heb mevrouw Wittenberg niet gedood.

Ik heb grote twijfels bij het geur-onderzoek.

Er is een foto van een bloedvlek op de kleding van het slachtoffer. Volgens de politie heeft die vlek een vorm die past bij het mes met nummer AVA 758. Ik zeg u dat volgens mij er geen overeenkomst is tussen de vorm van de bloedvlek en de vorm van het mes.

Ik ben in de ochtend van 23 september 1999 bij mevrouw Wittenberg geweest. Er moest iets geregeld worden met betrekking tot grafrechten. Ik heb die papieren bij haar opgehaald. Die ochtend heb ik de werkster van mevrouw Wittenberg niet gezien.

Sinds het testament is gewijzigd heb ik een sleutel van het huis van mevrouw Wittenberg. Uit politieonderzoek is gebleken dat die mij ter beschikking staande sleutel nooit is gebruikt.

De avond van 23 september 1999 ben ik niet bij mevrouw Wittenberg geweest. Ik heb ook niet gebeld dat ik op bezoek zou komen; ik ben er niet geweest. Het vermogen van mevrouw Wittenberg was voor mij geen drijfveer om haar wat aan te doen. Balk heeft verklaringen afgelegd die mij min of meer verdacht maken. Die verklaringen zijn onjuist.

Er is wat mij betreft geen sprake van tweede huizen of iets dergelijks. Ik heb in het geheel geen financieel gewin voor ogen gehad.

Op 23 september 1999 moest ik in de ochtend in Schalkhaar zijn. Voordat ik daar heen ging heb ik mevrouw Wittenberg bezocht. Ik heb mijn auto normaal in de straat geparkeerd. Mevrouw Wittenberg had om 10.00 uur een afspraak met de dokter. Ik belde aan en mevrouw Wittenberg deed open. Ik kwam alleen wat ophalen. Dat is later ook bij mij aangetroffen. Het was een vrij kort bezoek. Ik weet niet meer of ze de spullen al klaar had liggen. Ze zei me dat ze een schenking aan de St. Jan in Den Bosch wilde doen. Ik ben ongeveer 10 minuten bij haar geweest en ben daarna naar Schalkhaar gegaan.

Ik had een huissleutel van mevrouw Wittenberg gekregen; ze zal me wel vertrouwd hebben.

Ze wilde dat ik alles zou afhandelen als haar iets overkwam.

Na het overlijden van haar man heb ik haar een paar keer extra bezocht.

Ik drink geen alcohol, dat is bekend.

Ik zou iemand opvolgen als executeur-testamentair; ze mag daarvoor toch zelf kiezen wie ze wil? Een en ander werd snel geregeld. Mevrouw Wittenberg had zelf al heel wat geregeld. Ze wilde van de familie Ter Velde af. Het eerste testament strookte niet met de wensen van de familie Wittenberg. In het tweede testament zijn de legaten in stand gebleven. De erfgenaam veranderde. Voor mijn vakantie is hierover naar de notaris geschreven. Na de vakantie kreeg ik een eerste concept. Ik heb niets aanvaard. Mevrouw Wittenberg wilde dat ik de Stichting zou besturen. Ik voelde me toen wel gevleid.

Ik weet niet of er iets uit haar huis vermist werd.

Ik heb gehoord dat er naar Luxemburg gereden is om geld op te halen; ik weet niet hoeveel. Ik wist niet dat er een rekening in Luxemburg was.

De kalender die naar ik nu hoor door mevrouw Wittenberg werd gebruikt voor het noteren van haar afspraken en die de advocaat-generaal mij voorhoudt ken ik niet; ik heb dat ding nooit eerder gezien.

U, voorzitter, toont mij de bladzijde van de kalender waarop 23 september 1999 voorkomt. Ik zie dat onze afspraak niet door haar op de kalender is gezet. Ik be

er op die ochtend wel geweest.

Op vordering van de advocaat-generaal wordt de kalender aan het dossier toegevoegd.

Het onderzoek wordt hierop enige tijd onderbroken.

Na hervatting van het onderzoek verklaart de verdachte - zakelijk weergegeven -:

De sleutel van het huis van mevrouw Wittenberg is door mij nooit gebruikt. Er waren ook andere personen die een sleutel hadden. Ik ben onvrijwillig ontslagen. Ik werk wel.

De advocaat-generaal voert het woord overeenkomstig haar op schrift gesteld requisitoir dat aan dit proces-verbaal wordt gehecht en als hier herhaald en ingelast dient te worden beschouwd.

Het onderzoek wordt hierop enige tijd onderbroken.

Na hervatting van het onderzoek voert de raadvrouw het woord ter verdediging overeenkomstig haar pleitnota, die aan dit proces-verbaal wordt gehecht en als hier herhaald en ingelast dient te worden beschouwd.

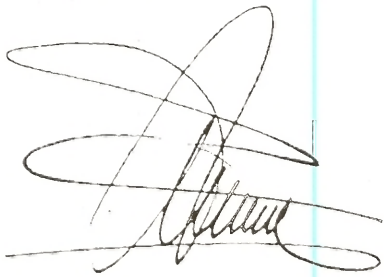

De advocaat-generaal repliceert, waarna de raadvrouw dupliceert.

Aan de verdachte en de raadsman wordt het recht gelaten het laatst te spreken. De verdachte verklaart nog - zakelijk weergegeven -:

Ik heb soms na het avondeten nog afspraken. Ik heb geen prive-rekening gesloten. Mevrouw Wittenberg wilde dat ik voorzitter van een stichting werd, maar ik had daar geen zin in. Een van de redenen dat ik mij negatief heb uitgelaten over politie en justitie is de gang van zaken met betrekking tot de geurproef; er zijn messen tussen mijn kleding gelegd. Er blijven veel vragen open. Het onderzoek met het mes had nog kunnen plaats vinden gedurende de tijd dat mevrouw Wittenberg nog niet begraven was. Ik wil nog opmerken dat het mij heeft bevreemd dat er toen ik na het overlijden van mevrouw Wittenberg weer in de woning aanwezig was heb vastgesteld dat er bepaalde voorwerpen verdwenen waren. Zo miste ik bijvoorbeeld een bruin boekje waar uitgeleende gelden in waren genoteerd.

De voorzitter verklaart het onderzoek gesloten en deelt mede, dat volgens de beslissing van het gerechtshof de uitspraak zal plaatsvinden ter terechtzitting van 16 oktober 2000 te 14.00 uur.

Waarvan is opgemaakt dit proces-verbaal, dat door de voorzitter en de griffier is vastgesteld en ondertekend.

A large, stylized handwritten signature in black ink, consisting of several overlapping loops and a long horizontal stroke at the bottom.A smaller, more cursive handwritten signature in black ink, appearing to be a name followed by a surname.

Proces-verbaal van het in dezelfde zaak voorgevallene ter openbare terechtzitting van het gerechtshof van 16 oktober 2000.

De samenstelling van het gerechtshof is als volgt:

mr Kerssemakers, voorzitter,
mrs Vegter en De Vries, raadsheren.

Als advocaat-generaal fungeert mr Welschen
en als griffier Van Houten.

De voorzitter doet de zaak uitroepen.

De verdachte is niet in de zaal van de terechtzitting aanwezig.

Mr Kerssemakers spreekt het tussenarrest uit.

Waarvan is opgemaakt dit proces-verbaal, dat door de voorzitter en de griffier is vastgesteld en ondertekend, door de voorzitter is ondertekend.

De griffier is buiten staat mee te ondertekenen.

Parquetnummer: 21-000908-00
uitspraak dd.: 16 oktober 2000
TEGENSPRAAK

GERECHTSHOF TE ARNHEM

TUSSENARREST

gewezen op het hoger beroep, ingesteld tegen het vonnis van de arrondissementsrechtbank te Zwolle van 9 maart 2000 in de strafzaak tegen

ERNEST CORNELIS JACOBUS JOHANNES LOUWES,
geboren te Amsterdam op 13 augustus 1953,
wonende te Lelystad, De Peel 40.

Het hoger beroep

De officier van justitie heeft tegen voormeld vonnis hoger beroep ingesteld.

Onderzoek van de zaak

Dit arrest is gewezen naar aanleiding van het onderzoek op de terechtzitting van het hof van 2 oktober 2000 en, overeenkomstig het bepaalde bij artikel 422 van het Wetboek van Strafvordering, het onderzoek op de terechtzitting in eerste aanleg.

Het hof heeft kennisgenomen van de vordering van de advocaat-generaal (zie voor de inhoud van de vordering bijlage I), na voorlezing aan het hof overgelegd, en van hetgeen door en namens de verdachte naar voren is gebracht.

Tijdens de beraadslaging in raadkamer is gebleken, dat het onderzoek niet volledig is geweest, aangezien het hof het wenselijk acht, dat alsnog als getuigen worden gehoord: A.E.Louwes-Spaans, R.Massink, J.G.Balk en dr G.A.A.Schoon.

De advocaat-generaal heeft de gevangenneming van verdachte bij eindarrest gevorderd. Aangezien het hof thans geen eindarrest wijst, zal de beslissing omtrent de vordering worden aangehouden.

BESLISSING

Het hof:

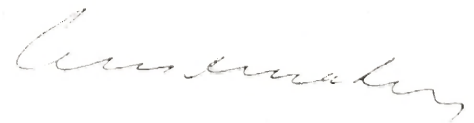
Bepaalt, dat het onderzoek zal worden hervat ter terechtzitting van 11 december 2000 te 9.00 uur.

Beveelt de oproeping van de verdachte, tegen voormeld tijdstip, met tijdige kennisgeving daarvan aan de raadsman van verdachte.

Beveelt de oproeping van de getuigen A.E.Louwes-Spaans, R.Massink, J.G.Balk en dr G.A.A.Schoon tegen voormeld tijdstip en stelt de stukken daartoe in handen van de advocaat-generaal.

Houdt iedere verdere beslissing aan.

Aldus gewezen door
mr Kerssemakers, voorzitter,
mrs Boerwinkel en Vegter, raadsheren,
in tegenwoordigheid van De Vries, griffier,
en op 16 oktober 2000 ter openbare terechtzitting uitgesproken.

1271

parketnummer: 21-000908-00 KAD

Vordering ter terechtzitting

De advocaat-generaal
gezien het vonnis, op 9 maart 2000 door de meervoudige kamer in de arrondissementsrechtbank te Zwolle rechtdoende in strafzaken,
gewezen tegen

Ernest Cornelis Jacobus Johannes Louwes

en het daartegen ingestelde beroep;
gelet op het onderzoek ter terechtzitting in hoger beroep;
~~vordert, dat het gerechtshof de dagvaarding in hoger beroep nietig zal verklaren~~
~~vordert, dat het gerechtshof het OM / de verdachte niet onvankelijk verdaart in het appel~~
vordert, dat het gerechtshof het vonnis van de eerste rechter

~~zal bevestigen/behoudens ten aanzien van de in dat vonnis vermelde kwalificatie/~~
de opgelegde straf/ _____
zal vernietigen/en de dagvaarding in eerste aanleg nietig zal verklaren;
en te dien aanzien opnieuw rechtdoende,
verdachte zal vrijspreken van _____ en voor het overige zal bewezen verklaren hetgeen aan verdachte is
telastgelegd

onder aanhaling van de in het vonnis, waarvan beroep, verneide wetsartikelen en van art(t).
verdachte zal veroordelen tot:

~~het vernietigen van onbetaalde arbeid voor de duur van _____ ter vervanging van _____~~
gevangenisstraf/plaatsing in een tuchtsekol voor de duur van 15 maanden
met aftrek van de tijd in verzekering en voorlopige hechtenis en/of observatiehuis doorgebracht, waarvan _____
voorwaardelijk met _____ jaar proeftijd en met de bijzondere voorwaarde(n), dat: _____

met opdracht van hulp en steun, als bedoeld in art.14d/77aa W.v.Sr. aan:

alsmede/tot een geldboete van _____ gulden, bij gebreke van betaling en verhaal te vervangen door hechtenis/arrest voor de
duur van _____,
waarvan _____ voorwaardelijk met _____ jaar proeftijd en met de bijzondere voorwaarde(n), dat:

met ~~ontzegging van de bevoegdheid motorrijtuigen te besturen~~ voor de tijd van: _____
met aftrek van de tijd dat het rijbewijs is ingevorderd geweest, waarvan _____ voorwaardelijk met _____ jaar proeftijd en
met de bijzondere voorwaarde(n), dat:

met opdracht van hulp en steun, als bedoeld in art.14d/77aa W.v.Sr. aan:

met last tot plaatsing in een psychiatrisch ziekenhuis voor de termijn van een
jaar _____ en ter beschikking zal worden gesteld

met bevel dat hij (zij) van overheidswege zal worden verpleegd _____ en dat daaraan als aanwijzing(en) wordt (worden) verbonden,
dat:

en dat het (de) inbeslaggenomen en nog niet teruggegeven voorwerp(en) zal/(zullen) worden verbeurdverklaard
onttrokken verklaard aan het verkeer
teruggegeven aan

met toewijzing van de vordering(en) van de benadeelde partij(en) tot _____

alsmede bevel gevangenneming bij arrestatieproces
Gedaan ter terechtzitting van het gerechtshof op 2 oktober 2000.

De advocaat-generaal,

[Handwritten signature]

GERECHTSHOF TE ARNHEM

Parketnummer : 21-000908-00

Proces-verbaal terechtzitting

Proces-verbaal van de in het openbaar gehouden terechtzitting van dit gerechtshof, meervoudige kamer voor strafzaken, op 11 december 2000.

Tegenwoordig:
mr Kerssemakers, voorzitter,
mrs Boerwinkel en Vegter, raadsheren,
mr Langeler, advocaat-generaal,
Bon, griffier.

De voorzitter doet de zaak tegen de na te noemen verdachte uitroepen.

De verdachte, ter terechtzitting aanwezig, antwoordt op de vragen van de voorzitter te zijn genaamd:

ERNEST CORNELIS JACOBUS JOHANNES LOUWES,
geboren te Amsterdam op 13 augustus 1953,
wonende te Lelystad, De Peel 40.

Als raadvrouw van verdachte is mede ter terechtzitting aanwezig mr J.A. van der Lem, advocaat te Deventer.

De voorzitter vermaant verdachte oplettend te zijn op hetgeen deze zal horen en deelt verdachte mede dat deze niet tot antwoorden verplicht is.

Het hof hervat het onderzoek van de zaak in de stand waarin het zich op het tijdstip van het wijzen van het tussenarrest van dit hof van 16 oktober 2000 bevond.

De voorzitter deelt mondeling mede de korte inhoud van de stukken van de zaak, waaronder:

- een brief van Dr. G.A.A. Schoon, gericht aan de Politie IJsselland t.a.v. de heer Laarman, gedateerd 11 januari 2000;
- een proces-verbaal terechtzitting van de rechtbank te Zwolle van 24 februari 2000;
- een strafvonnis van genoemde rechtbank van 9 maart 2000;
- een proces-verbaal terechtzitting van dit hof van 2 oktober 2000;
- een tussenarrest van dit hof van 16 oktober 2000;
- een uittreksel justitieel documentatiedienst van 13 november 2000;
- een brief van de advocaat-generaal aan dhr Rijnders, gedateerd 6 december 2000, met antwoord van KPN-security, gedateerd 7 december 2000;

De verdachte verklaart -zakelijk weergegeven- onder meer als volgt:

Ik blijf bij mijn verklaring afgelegd ter terechtzitting van het hof van 2 oktober 2000. In aanvulling en/of afwijking daarop verklaar ik nog het volgende.

Ik heb niet gezegd gebeld te hebben bij 't Harde. Ik weet het namelijk niet, maar als ik de feiten zoveel mogelijk reconstrueer moet het wel in de omgeving van 't Harde zijn geweest. Ik heb op 23 september 1999 omstreeks 20.36 uur met mevrouw Wittenberg-Willemen gebeld vanaf de snelweg A28 - naar ik vermoed- in de buurt van 't Harde. Op 23 september 1999 ben ik in de ochtend bij mevrouw Wittenberg-Willemen thuis geweest. In zoverre corrigeer ik mijn eerdere verklaring. Verder heb ik geen opmerkingen omtrent dat verslag. Ik vind het alleen wat grof. Ik begrijp nu dat het geen letterlijk verslag is van hetgeen ik gezegd heb maar een samenvatting. Ik heb het verslag één keer doorgelezen.

Onderaan bladzijde 5 laatste zin staat: "Zo miste ik bijvoorbeeld een bruin boekje waar uitgeleende gelden in waren genoteerd." Daar wil ik over opmerken dat ik het zelf nooit gemist heb, omdat ik niet van het bestaan ervan wist.

De voorzitter beveelt, dat de in de gehoorzaal verschenen getuigen zich zullen begeven naar het voor hen bestemde vertrek, met uitzondering van de eerste getuige, die hij voor het hof doet verschijnen. De getuigen, ieder afzonderlijk opgeroepen, doen ieder voor zich op de vragen van de voorzitter opgave omtrent naam, voornamen, leeftijd, beroep, woon- of verblijfplaats, zoals hieronder is vermeld, verklaren, voor zover hieronder niet anders is vermeld, geen bloed- of aanverwant van verdachte te zijn en leggen vervolgens op de bij de wet voorgeschreven wijze in handen van de voorzitter de eed voor wat betreft de getuige R. Massink en voor wat betreft de getuigen A.E. Louwes-Spaans, G.A.A. Schoon en J.G. Balk de belofte af de gehele waarheid en niets dan de waarheid te zeggen. De getuige Schoon wordt tevens als deskundige gehoord en legt behalve voornoemde belofte ook de belofte af de taak naar geweten te vervullen, eveneens op bovenomschreven wijze.

1. De getuige **Anna Elisabeth Spaans e.v. Louwes**, oud 44 jaar, zonder beroep, wonende te Lelystad, verklaart -zakelijk weergegeven- als volgt:
Ik ben de echtgenote van verdachte. Ik wil geen gebruik maken van het mij toekomende verschoningsrecht.
Ik heb nog wel herinneringen aan 23 september 1999. Ik ben op donderdagmiddagen altijd samen met Gina Kuiper, een vriendin van mij. Daar begint mijn herinnering. Zij was die bewuste middag ook bij mij. Mijn man, Ernest, is die middag tussen 14.00 en 15.00 uur thuisgekomen. Hij heeft een boterham met hagelslag gegeten. Vervolgens is hij naar boven gegaan om iets te pakken dat hij nodig had, omdat hij naar een klant toe moest. Hij is ongeveer 15.15 uur à 15.30 uur weggegaan, in ieder geval vlak voordat wij, Gina en ik, weggingen om 15.30 uur. Hij moest naar een klant in Lelystad en daarna naar een cursus te Utrecht. Hij vertelde mij niet naar welke klant hij moest. Dat is mijn "pakkie-an" ook niet. Hij moest naar een cursus voor zijn vak en om punten te halen. Hoe laat hij voor de cursus in Utrecht moest zijn weet ik niet. Als een cursus niet interessant genoeg was dan zette Ernest wel eens zijn handtekening en ging dan vervolgens weg. Tevoren had hij mij al te kennen gegeven dat hij zou tekenen en dan zou weggaan. In dat geval komt hij altijd naar huis.
Ik dacht dat de cursus om ca. 19.00 uur zou beginnen. Dat is meestal het aanvangstijdstip van zijn cursussen. Ik weet dat echter niet zeker.

Ik kan me niet herinneren dat hij mij die avond gebeld heeft.

Toen hij thuiskwam is er niet gesproken over de file. Dat gebeurde pas later. Ik weet dat hij die avond te maken heeft gehad met een file. Hij was vrij redelijk op tijd thuis en dat was ongeveer 21.00 - 21.15 uur. Mijn zoontje gaat om 21.00 uur naar bed en hij was nog wakker, zodoende weet ik dat.

Bij het eerste verhoor is mij min of meer in de mond gelegd dat mijn man op die bewuste dag om 18.00 uur thuis zou zijn geweest. Toen haalde ik de dagen door elkaar. Het klopte niet.

De gebeurtenis waarbij mijn man zich aan de lamp heeft gestoten heb ik aan die dag gekoppeld, omdat ik hem de volgende dag - vrijdag - mee zou nemen. Ik had die lamp aan school beloofd. Ik was toen heel vaak op school. Die vrijdag hadden we weer vergadering en daarom heb ik op donderdagavond, nadat Ernest was thuisgekomen, aan hem gevraagd die lamp te gaan halen. Ik weet nog dat mijn dochter van 14 jaar het er niet mee eens was, dat die lamp naar school ging, omdat het haar lamp was geweest. Ik had de lamp op zolder in een vroeger stadium een keer omgedraaid en Ernest heeft zich bij het pakken gestoten.

Mijn zoon heeft Ernest horen vloeken. Hij is 11 jaar en hield wijselijk zijn mond. Zoals gezegd lag hij net in bed.

Ernest is na thuiskomst niet meer weggeweest.

Ik houd bij hem altijd een marge in van ongeveer een half uur bij het thuiskomen. Ik vond het moment van zijn thuiskomst niet schrikbarend laat.

Mijn man was net uit de beperkingen toen wij een telefoongesprek hebben gevoerd. Hoe dat gesprek ging weet ik niet meer precies. Ernest praatte honderduit. Ik weet dat we gepraat hebben maar de inhoud weet ik niet meer. Ik vroeg me destijds wel af waar hij het allemaal over had. Ik was blij Ernest te horen maar had heel andere dingen aan mijn hoofd. Ik kon me wel voorstellen dat er van alles door zijn hoofd ging omdat hij in zijn uppie zat en wilde weten hoe en wat.

U, voorzitter, houdt mij voor dat er onder meer gesproken is over tijdstippen van thuiskomst. Ik weet dat niet meer.

De schriftelijke weergave van dat telefoongesprek heb ik niet onder ogen gehad.

Het gesprek van destijds heb ik voor de zitting van vandaag niet gerepeteerd.

Wat ik later - 14 dagen geleden - onder ogen heb gekregen over ons opgenomen gesprek zegt me niets. Ernest zei tegen mij: "dit moet je ook eens lezen", maar het zei me niets.

Ernest heeft niet tegen mij gezegd: "dat heb je fout, dat zat anders". Wel heeft hij

gezegd: "je haalt de dagen door elkaar". Daar was ik inmiddels zelf ook achter.

Mijn herinnering is door dat telefoongesprek niet anders is geworden.

De naam Wittenberg kende ik omdat haar man overleden was en Ernest wel eens daar naar toe ging. Ernest praatte niet over klanten en ik vroeg er niet naar.

Aan de hand van de agenda van Gina heb ik teruggerekend. Op het politiebureau kreeg ik alleen een fotocopy van één bladzijde te zien en die fotocopy was niet al te duidelijk.

Toen de politieagenten net weg waren, drong het pas tot me door dat het niet klopte; dat ik de dagen door elkaar haalde.

De week na de zondag dat ik verhoord was, heb ik in de agenda van Gina gekeken. Zij zei dat we toen samen waren op die bewuste dag en daarom heb ik in die agenda gebladerd. Dat was nog voordat ik met Ernest sprak via de telefoon.

Mijn vriendin vroeg mij mee te gaan naar het Life-fit centrum en dat wilde ik niet, omdat dan mijn kinderen alleen zouden zijn. Daarom herinner ik me die donderdagavond nog.

Voor leden was er n.l. bij het Life-fit centrum een voor-opening. Gina, mijn vriendin, wilde van dat centrum lid worden. Ik niet.

Mijn man heb ik pas weken daarna gesproken.

Ik moest lachen om de reden waarom Ernest was aangehouden.

Het feestje in Antwerpen was de zaterdag na de bewuste donderdag. Op het feestje hebben we het ook over het stoten en de blauwe plekken gehad.

Op maandag na het feest te Antwerpen zei mijn man: "moet je nu eens horen. Mevrouw Wittenberg is overleden". Hij wist niet waaraan. Twee dagen later zei hij: "ze is vermoord". Hij was helemaal ontdaan. Hij zei wel dat hij er nog pas geweest was, maar heeft niets gezegd over een eventueel telefoontje. Hij zei nog: "dat gaat me een bult werk geven." Pas later heb ik gehoord dat Ernest was benoemd tot executeur-testamentair. Voordat dit alles begon hebben we daar niet over gesproken. Ook hebben we niet gesproken over de aanschaf van een vakantiewoning. Wij waren destijds net verhuisd. Ik zou niet weten wat we met een vakantiehuis zouden moeten. We hadden niet eens tijd voor vakantie. Het verhuizen op zich vond ik nogal heavy.

Over de heer Balk hebben we ook niet gesproken.

De verdachte verklaart, zakelijk weergegeven, onder meer:

Over de inhoud van de verklaring van mijn vrouw heb ik geen opmerkingen.

Mijn tijdschema van die avond wordt helemaal bevestigd.

De heer Klok van Rijkswaterstaat kan bevestigen dat die file daar gewoon op dat tijdstip was op die weg. Die file was alleen niet op de radio. Het was een file in verband met een transport.

De voorzitter houdt verdachte voor dat het Traffic Information Centre een file meldt om 21.00 uur.

De advocaat-generaal, de raadvrouw, de verdachte en het hof doen afstand van voormelde getuige.

2. De getuige [REDACTED] wonende te Deventer, verklaart -zakelijk weergegeven- als volgt:
Op zaterdag 26 september 1999 ben ik tussen 15.00 en 17.00 uur met de lift naar beneden gegaan en heb ik mijn fiets gepakt. Vandaar ben ik naar buiten gegaan. Aldaar heb ik een mes aangetroffen. Dat mes lag open en bloot. Het regende en het mes bevatte enig zand en was nat. Ik heb dat mes opgepakt met de mouw van mijn slobbertrui. Ik heb het mes achter de deur tegen het muurtje in het gemeenschappelijke gedeelte gelegd. Ik had mijn buurman zien verhuizen en dacht dat het mes mogelijk van hem zou kunnen zijn. Er spelen daar veel kinderen en daarom heb ik het mes opgepakt. Op de donderdag of vrijdag daarvoor ben ik niet in die kelder geweest. Ik woon in een unit met 12 appartementen, waarin ook studenten wonen. Zij maken geen gebruik van de kelder. U, voorzitter toont mij een tweetal messen. Het mes genummerd ACZ 009 herken ik niet. Het mes genummerd AVA 758 is het mes dat ik gevonden heb. Er zit een klein trekbandje om het heft, daaraan herken ik het.
Dat mes heb ik binnen laten liggen tot zondagmiddag. Op de kabelkrant - stadsnieuws - zag ik dat er in de buurt een vrouw vermoord was met een mes. Daarop heb ik bij de politie gemeld dat ik een mes gevonden had. Dezelfde avond is de politie het mes komen ophalen.

De rechercheurs heb ik aangewezen waar het mes lag. Daar konden alleen de bewoners komen. De paraplu die erbij lag betrof een uitklapbaar model, rood van kleur. Als je op een knopje drukt dan gaat hij open. Het mes en de paraplu lagen dicht bij elkaar. Er zaten net twee treden tussen. Het mes is meegenomen naar het politiebureau. Volgens mij hebben de politieagenten het mes in een zak gedaan. Ik heb hen niet zien wegrijden. Ik weet niet of het mes er lang heeft gelegen. Ik weet ook niet hoe vaak andere bewoners gebruik maken van de fietskelder. De zaterdag daarvoor ben ik eveneens op die plek geweest en toen heb ik niets zien liggen. Ongeveer negen appartementen maken gebruik van die doorgang.

Er hebben geen mensen contact met mij gezocht naar aanleiding van het feit dat mijn naam in de krant heeft gestaan. Van de andere mensen in de flat heb ik eveneens niets gehoord. Ook niet dat een ander het mes ook gezien zou hebben. Ik heb niet aan de verhuizende burens gevraagd of het mes van hen was.

De verdachte verklaart, zakelijk weergegeven, onder meer:

De verklaring van de getuige is bij de politie na zes weken afgelegd en niet na veertien dagen.

Het valt mij voorts op dat de politie zegt dat het mes naar binnen is geschoven, terwijl de getuige Massink zegt het mes met de trui te hebben opgepakt.

De advocaat-generaal, de raadvrouw, de verdachte en het hof doen afstand van voormelde getuige.

De voorzitter deelt mede dat het onderzoek voor tien minuten wordt geschorst voor het houden van rust, waarna het onderzoek is voortgezet.

3.

De getuige-deskundige [REDACTED] wetenschappelijk medewerker bij de Rijksuniversiteit Leiden, vakgroep diergedrag, wonende te Nunspeet, verklaart -zakelijk weergegeven- als volgt:

Ik heb onder meer een proefschrift geschreven over de betrouwbaarheid van de sorteerproef. Het ging daarbij om de prestaties van honden in geur- en identificatieproeven. In 1997 ben ik gepromoveerd.

Het is juist dat ik een brief gedateerd 11 januari 2000 heb doen toekomen aan de heer Laarman van de politie IJsselland. De inhoud van die brief kan ik me zo niet herinneren. Per jaar ben ik gemiddeld bij 12 - 14 onderzoeken betrokken, buiten de gemiddeld 2 à 3 telefoontjes per maand waarin mij op dit gebied vragen worden gesteld.

U, voorzitter, neemt de inhoud van bedoelde brief door.

Het naar binnen schuiven van het mes geeft geen aanleiding te denken dat de geur niet goed is verwerkt. Het met de trui oppakken van een voorwerp en wegleggen geeft besmetting. Dan wordt de trui geur eveneens op het voorwerp aangebracht. De reeds tevoren aanwezige geur blijft wel en wordt niet weggenomen. Speurhonden kunnen die twee geuren wel uit elkaar houden en stellen alleen geurovereenkomst vast.

De hond Spike ken ik wel. Het is een stabiele hond die op een constant niveau werkt. Ook als een ander het mes heeft vastgepakt dan nog is het mogelijk dat de hond Spike de reeds tevoren aanwezige geur kan identificeren.

Afgaande op de inhoud van het betreffende politie proces-verbaal is er gedaan wat er

gedaan zou moeten worden, inclusief de controle persoon. De wijze waarop de sorteerproef is uitgevoerd, geeft mij geen aanleiding tot opmerkingen over mogelijke onregelmatigheden.

Alleen als de hond een goede respons maakt op een geur dan geeft de begeleider dat aan. Als het niet goed herkenbaar is voor de hond wordt er gestopt. Als hij de verdachte aanwijst wordt er doorgedaan met de 2e rij.

In het politie proces-verbaal ben ik geen moment tegengekomen waarop ik zou zeggen dat er met de proef gestopt had moeten worden.

Hoge temperaturen en zonlicht kunnen geuren aantasten. Een beetje regen spoelt de geur niet weg. Als er wat zand op het mes zit en het mes nat is, betekent dat niet dat de geur wordt verwijderd.

Bij de onderhavige geurproef van Spike ben ik niet betrokken geweest. Er zijn nog twee honden die alletwee Rex heten.

De normen waaraan de identificatieproef moet voldoen heb ik in mijn brief aangeduid. De hondgeleider weet niet hoe de geuren in de rij liggen. De hond gaat bij het vinden van geurovereenkomst in het buisje bijten. De hond brengt het buisje naar de begeleider en hij legt dat buisje weg. Een enkele keer heeft de hond extra belangstelling voor een geur. Dan wordt gestopt met de proef. De hond mag 1 x lucht nemen. De eerste twee keer is om vast te stellen of de hond goed werkt.

De roestvrijstalen buizen worden gereinigd met zeep, b.v. in de vaatwasmachine en uitgekookt.

Het is moeilijk om in het algemeen te antwoorden op de vraag welke invloed reiniging van het mes op de geur heeft. Het hangt er vanaf. Bij summier reinigen zal de geur niet verdwijnen.

Als meerdere mensen een voorwerp beetpakken krijgt de hond in plaats van een pasfoto een groepsfoto voor zich. Dat is erg lastig voor hem om uit wijs te worden.

Hoge temperaturen en zonlicht kunnen de geuren aantasten. Een beetje regen of afspoelen niet. In een brandende omgeving in de zon is het gauw gedaan met de geuren. Op een vraag van de raadvrouw antwoord ik dat ik voor deze zitting geen stukken heb ontvangen. Ook het proces-verbaal van 13 januari 2000 handelende over het veiligstellen van het voorwerp heb ik niet ontvangen. Mijn brief is van 10 januari 2000. De datum van het opmaken van het proces-verbaal heeft niets van doen met het veiligstellen. De richtlijnen met betrekking tot het veiligstellen vallen buiten mijn competentie. Het keuringsreglement bestond al voordat ik mijn proefschrift schreef. Het is alleen iets aangescherpt sindsdien. De overige regels zijn opgesteld naar aanleiding van de praktijk. U, raadvrouw, vraagt mij iets te zeggen over het feit dat het mes nat, vies en zanderig is aangetroffen. Ik zou zeggen dat de kans op een misser 1, à 2 % groter is in dat geval. De hond kan in het algemeen 60% herkennen. Bij controlepersonen is dat percentage ongeveer 75%.

Er zijn in verhouding heel weinig personen die worden aangewezen als ze niet met het voorwerp in aanraking zijn geweest.

Het werk blijft kansberekening. Verdachte zou ook aangewezen kunnen worden als het voorwerp met zijn kleding in aanraking is geweest.

Er is in het onderhavige geval een hoge mate van waarschijnlijkheid. De honden werken echter niet foutloos.

In 1 à 2 % wijst de hond een verkeerde aan, een verdachte die het niet gedaan heeft. Dat geldt ook voor Spike. Andersom geredeneerd zou het voor 70 - 80 % zeker zijn dat het inderdaad verdachte is geweest die het voorwerp in handen heeft gehad.

In de periode dat met losliggende buisjes op de grond gewerkt werd, kon de hond een buisje direct oppakken. Er was toen geen verschil tussen relatie oppakken en beloning van de hond.

Nu staat de hond te trekken aan het buisje en dan pas wordt dat buisje losgemaakt. In sommige gevallen ligt dat buisje in een glazen pot en moet de hond er bij gaan liggen. Door deze nieuwe methode is een spectaculaire verbetering in de werkwijze/aanwijzing door honden opgetreden.

Als de dader het handvat heeft vastgehouden zal op het lemmet de bloedgeur aanwezig zijn van degene die gestoken is en waarschijnlijk niet zijn of haar lichaamsgeur. Ik weet niet of de lichaamsgeur bij het aanraken van de kleding van het slachtoffer op het lemmet zit.

Voor het houden van geurproeven is het nodig dat levende personen de buisjes vastpakken. Bij dode personen gaat dat niet.

Een enkele keer heeft de hond een positie voorkeur. Een herhaling kan dit er uithalen. Ook een andere hond die dezelfde proef zou uitvoeren houdt dezelfde foutpercentages en/of betrouwbaarheid.

Spike is een reu. Ik weet niet hoe oud hij is.

Van de geuridentificatieproef wordt in het algemeen geen video-opname gemaakt, ook niet van de voorbereidingen.

Voor iedere proef worden aparte buizen belucht.

Ik hoor de verdachte opmerken dat dat volgens hem niet zo is dat dezelfde buisjes van de eerste keer zijn gebruikt voor de proef met de paraplu; dat de hond die buisjes in de bek heeft gehad; dat hij, verdachte, geen twee keer buisjes heeft belucht maar slechts één keer.

Ik antwoord hierop het volgende. De buisjes worden na gebruik gereinigd. Zij moeten dan opnieuw worden belucht. Bij beluchten van twee buisjes kan een proef worden gedaan. Bij vier buisjes kunnen er twee proeven worden gedaan.

Als verdachte maar op twee buisjes lucht heeft gegeven dan is er maar een proef gedaan. Die gebruikte buisjes mogen niet voor een tweede proef worden gebruikt.

Op een vraag van de verdachte met betrekking tot de termijn van 72 uur voordat het voorwerp is veiliggesteld terwijl het regende, antwoord ik dat ik niet precies weet waar de grenzen liggen.

Tussen [REDACTED] de officier van justitie en mij is voorzover ik weet geen contact geweest anders dan hetgeen ik geschreven heb.

Op een vraag van de raadvrouw kan ik zeggen dat de proef vermoedelijk niet in Nunspeet is voorbereid maar op de plaats waar verdachte de geur heeft belucht. Dat zal het politiebureau of de penitentiaire inrichting zijn geweest. In het algemeen zijn de betrokkenen geen mensen die de hond kent.

De advocaat-generaal, de raadvrouw, de verdachte en het hof doen afstand van voormelde getuige-deskundige.

De verdachte verklaart, zakelijk weergegeven:

Met gewoon afspoelen haal je geen bloed van het mes af. Als dit gebruikt is als moordwapen, moet het mes helemaal uitgekookt zijn of schoongemaakt zijn in zo'n apparaat dat chirurgen gebruiken.

4. De getuige **Johannes Gerardus Balk**, oud 43 jaar, assistent-accountant, wonende te Emmeloord, verklaart -zakelijk weergegeven- als volgt:
- De verdachte, Louwes, was een collega van mij. Hij had op de zaak een aparte portefeuille; ik niet. Tussen verdachte en mij was een normaal contact. Een zakelijke relatie of een gemeenschappelijk pakket was er niet.
- Van mevrouw Wittenberg wist ik niets af. Ik ben niet betrokken geweest bij het opstellen van haar jaarstukken of haar belastingaangifte.
- Pas toen ik gevraagd werd om penningmeester te worden voor de stichting Wittenberg hoorde ik voor het eerst van mevrouw Wittenberg. Dat was maanden vóór het overlijden van mevrouw Wittenberg. Ik heb wel gevraagd wat dat globaal zou inhouden. Het bleek te maken te hebben met ex-psychiatrische patiënten. De stichting zou na het overlijden van mevrouw Wittenberg in werking treden.
- Ik hoorde van mijn ouders van het overlijden van mevrouw Wittenberg en later hoorde ik er ook van na het bezoek van twee rechercheurs bij ons op kantoor. Daarna hoorde ik het van de heer Louwes. Wat er gezegd werd weet ik niet meer. Later ben ik te weten gekomen dat ze vermoord was. Dat heb ik via de krant, dacht ik.
- Iemand van de uitvaartvereniging kwam op kantoor en samen met hem heb ik de uitvaart geregeld.
- Ik wist op dat moment dat Louwes executeur-testamentair was.
- De stichting zelf had nog weinig om handen. Eerst moest de boedel afgehandeld worden. Daar heb ik geen bemoeienis mee gehad.
- De heer Louwes heeft het over de aanschaf van een (vakantie) huis op Malta gehad. Ik heb reeds bij de politie gezegd dat dat was naar aanleiding van een TV-programma. Ik ben destijds bij mijn directeur geweest die mij adviseerde met de politie contact op te nemen.
- Met betrekking tot het aanschaffen van het mobieltje en de computer op kosten van de stichting, kan ik zeggen dat ik dat er misschien zelf uit heb gedistilleerd. Ik kreeg het gevoel dat e.e.a. door geld van de stichting betaald zou worden. Er is niets concreets hierover. Ik vond dat destijds wat vreemd.
- Toen het vakantiehuisje ter sprake kwam zei Louwes dat dat wel leuk zou zijn. Ik dacht toen dat dat door geld van de stichting betaald zou worden maar ik weet dat niet. Er is door Louwes incidenteel over gesproken.
- Ik meen dat Louwes wel eens gezegd heeft of ik het niet leuk zou vinden een vakantiehuisje in Spanje te hebben. Ik weet niet meer of dat in verband met de stichting was.
- Destijds heb ik, naar ik meen, bij de politie naar mijn beste vermogen vragen beantwoord. Er speelde toen een zekere psychische spanning een rol, o.a. de inval in ons kantoor door de politie.
- Verdachte heeft mij eens gevraagd hoeveel 8% van 2 miljoen gulden was. Wat hij er bij gezegd heeft, weet ik niet meer. Het zou kunnen dat dat iets te maken had met pensioen, zoals u, voorzitter, mij voorhoudt. Ik heb het bedrag op de telmachine uitgerekend.
- Het zou kunnen, maar dat weet ik niet zeker meer, dat verdachte zei, dat je daarvan zou kunnen leven. Ik dacht toen dat Louwes het had over gelden van de stichting maar nu weet ik dat niet meer zeker.
- Nadat Louwes in hechtenis was genomen, heb ik gesproken met de heer Hofman van ons kantoor. Ik vond het toen vervelend dat er gesproken was over een PC, GSM-telefoon en Malta. Ik heb toen, naar ik meen, met de heer Hofman niet gesproken over 8% van 2 miljoen gulden. Zijn advies was, zoals gezegd, met mijn verhaal naar de politie te gaan.
- Omdat Louwes het over die zaken, PC, telefoon enz., had, dacht ik, althans had ik het

gevoel, dat Louwes mij lekker wilde maken. Op advies van Louwes zijn er twee rekeningen geopend. Hij had dat advies op zijn beurt gekregen in een gesprek met de bankdirecteur.

Zelf heb ik toen een rekening "Beheer" geopend op mijn eigen naam. Het kon nog niet op naam van de stichting, omdat die nog niet bij de Kamer van Koophandel stond ingeschreven. Dat zal ongeveer in november 1999 geweest zijn. Louwes zei dat die inschrijving onderweg was. Op genoemde rekening is geld gestort, afkomstig van hetgeen de politie onder zich had.

Ik weet niet waarom Louwes mij gevraagd heeft penningmeester te worden van de stichting. Ik had wel wat bestuurlijke ervaring bij scholen opgedaan.

Ik had geen controle op de door Louwes geopende rekening. Dat was nog niet geregeld. Controle op zich vindt plaats na afloop van een bepaald boekjaar.

Ik ben benaderd om vervangend executeur-testamentair te worden. Ik heb mijzelf daarbij niets afgevraagd. Ik heb dat pas in een laat stadium begrepen. Tijdens verhoren bij de politie heb ik mij pas gerealiseerd dat ik ook vervangend executeur-testamentair was. Louwes heeft mij dat ongetwijfeld gevraagd.

Ik weet niet uit welke bron ik vernomen heb dat mevrouw Wittenberg vermoord was. Ik weet dus niet zeker of ik dat uit de krant heb.

Ik werk al 13 jaar bij de VVAA. Ik leid personeel op en geef sturing aan het secretariaat. Ik geef geen leiding aan de financiële administratie. De boekhouding van ons kantoor gebeurt grotendeels door het kantoor te Utrecht. Ik ben plaatsvervangend hoofd en ik heb een middelbare beroepsopleiding (MEAO).

Ik wist wat het werk van Louwes inhield, n.l. het beheren en adviseren van cliëntenportefeuilles. Omdat wij in naast elkaar gelegen kamers zaten, zagen Louwes en ik elkaar regelmatig.

Bij de politie heb ik mijn verklaringen, nadat ik ze had afgelegd, globaal doorgelezen.

In april/mei 1999 ben ik door Louwes gevraagd voor de functie van penningmeester bij de op te richten stichting. Ik weet wat de taken van een penningmeester inhouden, maar concreet in dit geval, meer speciaal wat er bij de stichting zou moeten gebeuren, wist ik het niet. Daar is niet over gesproken. Ik kan me niet herinneren dat Hofman eerst gevraagd zou worden in verband met die op te richten stichting.

Op een vraag van de raadvrouw antwoord ik dat ik mij niet kan herinneren dat men met het oog op continuïteit op mijn persoon is gekomen.

Louwes heeft mij verteld dat Ter Velde in het eerste testament executeur-testamentair was en voorts iets over een incident met een paard.

Het was mij bekend dat mevrouw Wittenberg haar testament wilde wijzigen en een stichting in het leven wilde roepen. Dat zal omstreeks april geweest zijn, maar dat is een vermoeden.

Voor het overlijden van mevrouw Wittenberg kende ik de inhoud van het tweede testament niet. Het lijkt mij logisch dat de stichting in het testament stond.

De brief aan de notaris kan ik mij niet herinneren.

Ik heb een copie van het testament. Dat heb ik van Louwes gekregen, wanneer weet ik niet.

De hele periode heb ik ervaren als spannend, m.n. de inval van de politie. Daar heb ik behoorlijk last van. Op therapeutische basis heb ik hulp gehad. Ik ben wel steeds aan het werk geweest.

Normaliter worden alle kosten die gemaakt worden door de werkgever vergoed. Dat gold ook voor de onkosten in het kader van de stichting. Hier waren echter nog geen afspraken over gemaakt. Zodra een stichting zich niet in de portefeuille van de werkgever (VVAA) bevindt, dan lijkt mij dat de onkosten niet voor rekening van onze werkgever komen, maar voor de stichting.

Het is mij duidelijk dat een telefoon soms een bedrag van f 80,-- kost en ook wel eens geen geld kost, behalve gesprekskosten.

Het klopt niet dat ik gevraagd zou hebben wanneer ik een telefoon zou kunnen aanschaffen. Ik heb geen reactie gegeven op de opmerkingen over een huisje op Malta. Zelf heb ik het gehad over een huisje op Curaçao, alwaar een huis van Jan de Bouvrie te koop stond.

Het vermogen van mevrouw Wittenberg bedroeg ongeveer 4 miljoen gulden. Wat het bedrag zou zijn na aftrek van successierecht en onkosten weet ik niet.

Ik kan niet zeggen hoe en waarom ik het gevoel kreeg dat er iets niet in orde zou zijn. Er is niet gesproken over welk deel bij de ene en welk deel bij de andere bank zou worden belegd. Ook is niet gesproken over het voeren van de boekhouding omdat wij nog niet in dat stadium zaten.

Het is mij niet bekend hoe hoog de hypotheek van de heer Louwes was. Ik meen dat het een hypotheek was van de VVAA en de rente ongeveer 4 à 5 % bedroeg.

De notulen heb ik klakkeloos ondertekend. Wat er als tekst in stond wist ik niet.

Ik weet niet wat een giften-uitgave is.

Het is mij niet bekend dat een deel van de gelden door mij zouden worden belegd.

Op verzoek van Louwes heb ik een rekening geopend bij de Rabo-bank. Hij heeft mij niet gevraagd een rekening te openen bij de SNS-bank.

Mijns inziens is de beheer-rekening geopend om een rentevergoeding te ontvangen voor gelden die in de kluis zouden kunnen liggen.

De doelstelling van de stichting lag vast. Met mij is er verder niet over gesproken.

Aan Louwes heb ik destijds gevraagd of Frans Hofman wist dat hij een stichting in beheer zou nemen. Hij gaf me "ja" als antwoord.

Er is niet gesproken met Frans Hofman over invulling van personele kwesties met betrekking tot de stichting.

De werklust van Louwes was aardig vol met werkzaamheden voor de stichting na het overlijden van mevrouw Wittenberg. Enkele van zijn werkzaamheden voor kantoor moesten worden verdeeld, m.n. "voorbereiding". De portefeuilles hoefden niet te worden verdeeld.

Over extra werkzaamheden is niet gesproken met Frans Hofman.

De advocaat-generaal, de raadvrouw, de verdachte en het hof doen afstand van voormelde getuige.

Het hof schorst het onderzoek tot 14.30 uur voor het houden van rust, waarna het onderzoek is voortgezet.

De voorzitter heeft, telkens nadat een getuige zijn of haar verklaring heeft afgelegd aan

de raadsheren en de advocaat-generaal de gelegenheid gegeven tot het stellen van vragen aan de getuige of aan de getuige-deskundige, aan de advocaat-generaal gelegenheid tot het maken van opmerkingen ten opzichte van de door de getuige of de getuige-deskundige afgelegde verklaring en aan de verdachte en de raadvrouw de gelegenheid die getuige of getuige-deskundige vragen te stellen en tegen die getuige en zijn of haar verklaring in te brengen wat tot verdediging kan dienen.

De verdachte verklaart, zakelijk weergegeven, onder meer:

Op dit moment heb ik geen opmerkingen over de door de getuigen afgelegde verklaringen.

De getuige Balk is niet de John Balk die ik ken.

Wat betreft de verklaring van de getuige-deskundige Schoon kan ik zeggen dat ik het mes nooit in handen heb gehad. Hoe mijn geur op het mes is gekomen is mij een raadsel. Ik vraag mij af of er wel een goede geurproef is gedaan, gelet op de proef met de paraplu, voor welke proef ik geen buisjes bij mij heb gehad.

Ik neem best aan dat de heer Massink een mes heeft gevonden. Ik begrijp niet dat de politie niet in het woonblok heeft nagevraagd van wie dat mes was.

De geurtest is heel vreemd gegaan. Er kwam een zenuwachtig mannetje, die eigenlijk geen tijd had. Van tevoren is niet met mij over een mes gesproken. Wanneer ik geweten had dat mijn geur zou worden vergeleken met de geur op het mes zou ik hier zonder meer toestemming voor hebben gegeven. Er is van die voorbereiding een videoband-opname gemaakt, waarop dat zenuwachtige mannetje te zien is in de verhoorkamer.

De raadvrouw merkt op:

Van de zijde van de advocaat-generaal is geantwoord dat ook van de voorbereidingen geen video-opname is gemaakt.

De advocaat-generaal voert het woord, leest de vordering voor en legt die aan het hof over.

De verdachte en de raadvrouw voeren het woord tot verdediging, waarbij de raadvrouw onder meer aanvoert:

Ik verwijs naar mijn pleitaantekeningen zoals overgelegd ter terechtzitting van 2 oktober 2000. Voorts merk ik nog het volgende op.

Ik bestrijd dat het telefoontje van verdachte met mevrouw Willemen het laatste telefoontje is geweest. Zie ook mijn pleitnotitie in eerste aanleg (§ 1.1)

Voorts is het mogelijk dat mevrouw Willemen een poosje vastgehouden is geweest en later om het leven is gebracht (§ 5.1 en § 4).

Het profiel van de dader, de geopende fles wijn en het niet weg hangen van haar schort duidt op een goede vriend (§ 6) en niet op verdachte. Hij had alleen een zakelijke relatie met haar en drinkt geen alcohol.

Mevrouw Louwes relateert haar herinnering aan de hand van een paar concrete feiten alsmede aan de hand van de agenda van haar vriendin Gina Kuipers. Mevrouw Louwes kreeg bij de politie slechts een copie van één blaadje uit haar agenda te zien en kon

daardoor niet terug- of vooruit bladeren.

Mevrouw Louwes wist voor het getapte gesprek inmiddels al hoe e.e.a. was verlopen. Tijdens het getapte gesprek haalt ze weer alles door elkaar. Ze verklaart hierover dat ze helemaal niet hoorde wat haar man zei maar erg blij was zijn stem te horen na al die tijd. Mijn cliënt heeft in dat gesprek alleen gezegd dat zij zich in de dagen vergiste. Dat is geen sturing. Onder druk weet mevrouw Louwes het niet meer.

De toestand van het mes was nat, vies en zanderig. De buurvrouw is bezig met verhuizen. De studenten in de flat maken veel gebruik van de fiets. Anderen moeten de fietsenkelder dus ook gepasseerd zijn.

Cliënt heeft slechts op een set buisjes geur afgegeven. Volgens de deskundige kan dan slechts een proef zijn afgenomen. Is er verband tussen de paraplu en het mes. Zij zijn m.i. tegelijkertijd achtergelaten.

De gecertificeerde hond wordt afgericht op het identificeren van een geur. Op het mes moeten meerdere geuren hebben gezeten. Die van het slachtoffer, van Massink, van voorbijgangers? De natigheid heeft ook invloed. De geur kan ook door schoonmaken verminderd zijn. Heeft er überhaupt nog wel geur op gezeten?

De heer Balk weet heel weinig van de dingen af.

Was de stichting nu klant van de VVAA? M.i. niet. De VVAA was er alleen in de rol van accountant bij betrokken. In die zin moesten er i.v.m. PC, telefoon enz. onkosten worden gemaakt en vergoed. De PC was o.a. nodig voor de boekhouding.

Er is gesproken over Curaçao. Waarom zou cliënt een huisje in Spanje aanbieden?

Voorts is er gesproken over het beleggen van 2 miljoen gulden en verder over 8% rente hierop.

Cliënt heeft geen schulden of hoge lasten. Zijn hypotheeklasten bedragen ongeveer f 600,-- per maand.

Ik concludeer tot vrijspraak.

De verdachte verklaart nog, zakelijk weergegeven, onder meer:

Er was storing aan de KPN-paal.

De heer Balk heeft een gesprek gehad met de uitvaartmaatschappij waarin gezegd werd dat het lichaam niet werd vrijgegeven. Hij wist dus dat er wel wat aan de hand was, terwijl hij nu zegt van niets te weten.

Professor Zwemmer zegt dat de overheid de potentiële vijand van de burger is. De politie probeert de rechterlijke macht wel eens op het verkeerde been te zetten. Dat blijkt uit diverse onderzoeken. De dag voordat ik naar de raadkamer gevangenhouding moest, is er opeens een geurproef. Ik geloof helemaal niet dat er een geurproef is geweest. Er is nooit vastgesteld of onderzocht dat het mes met grote waarschijnlijkheid ook het moordwapen is.

De file waarin ik mij bevond is niet gemeld. Twee andere personen verklaren eveneens dat er een file was op het door mij genoemde tijdstip.

Ik heb met de moord niets te maken.

Ik behoor tot het kleine percentage waarbij men een veroordeling door wil drukken.

Aan de verdachte en de raadvrouw wordt het recht gelaten het laatst te spreken.

De voorzitter verklaart het onderzoek gesloten en deelt mede, dat volgens de beslissing van het gerechtshof de uitspraak zal plaatsvinden ter terechtzitting van 22 december 2000 te 12.30 uur.

Waarvan is opgemaakt dit proces-verbaal, dat door de voorzitter en de griffier is vastgesteld en ondertekend op *15 juni 2001*

De griffier
is buiten staat te
ondertekenen.

Me

Verzekering

LJN: AD8964, Gerechtshof Arnhem, 21-000908-00

Datum uitspraak: 22-12-2000
Datum publicatie: 09-02-2004
Rechtsgebied: Straf
Soort procedure: Hoger beroep
Inhoudsindicatie: Moord (door verstikking en/of messteken). Verdachte getraceerd door middel van GSM-paal gegevens. Verwerping verweer onrechtmatig verkregen bewijs.

Uitspraak

Parketnummer: 21-000908-00
Uitspraak dd.: 22 december 2000
TEGENSPRAAK

GERECHTSHOF TE ARNHEM

meervoudige kamer voor strafzaken

ARREST

gewezen op het hoger beroep, ingesteld tegen het vonnis van de arrondissementsrechtbank te Zwolle van 9 maart 2000 in de strafzaak tegen

[verdachte],
geboren te Amsterdam 1953,
wonende te [adres].

Het hoger beroep

De officier van justitie heeft tegen voormeld vonnis hoger beroep ingesteld.

Onderzoek van de zaak

Dit arrest is gewezen naar aanleiding van het onderzoek op de terechtzittingen van het hof van 2 oktober 2000 en 11 december 2000 en, overeenkomstig het bepaalde bij artikel 422 van het Wetboek van Strafvordering, het onderzoek op de terechtzitting in eerste aanleg. Het hof heeft kennisgenomen van de vordering van de advocaat-generaal (zie voor de inhoud van de vordering bijlage I), na voorlezing aan het hof overgelegd, en van hetgeen door en namens de verdachte naar voren is gebracht.

Het vonnis waarvan beroep

Het hof verenigt zich niet met het vonnis, waarvan beroep, zodat dit behoort te worden vernietigd en opnieuw moet worden rechtgedaan.

De telastelegging

Aan verdachte is telastegelegd dat:
(zie voor de inhoud van de dagvaarding bijlage IIa en voor de inhoud van de wijziging van de

telastelegging bijlage IIb)

Indien in de telastelegging taal- en/of schrijffouten voorkomen, zijn deze verbeterd. De verdachte is daardoor niet geschaad in de verdediging.

Bewezenverklaring

Door wettige bewijsmiddelen, waarin zijn vervat de redengevende feiten en omstandigheden waarop de bewezenverklaring steunt, heeft het hof de overtuiging gekregen en acht het hof wettig bewezen, dat verdachte het telastegelegde heeft begaan, met dien verstande dat:

Hij op of omstreeks 23 september 1999 in de gemeente Deventer opzettelijk en met voorbedachten rade [slachtoffer] van het leven heeft beroofd, immers heeft verdachte met dat opzet en na kalm beraad en rustig overleg, de hals van die [slachtoffer] dichtgedrukt/ dichtgetrokken/ geknepen (gehouden) en die [slachtoffer] met een mes één of meermalen in de borst gestoken, tengevolge waarvan voornoemde [slachtoffer] is overleden;

Het hof acht niet bewezen hetgeen verdachte meer of anders is telastegelegd dan hierboven is bewezenverklaard, zodat deze daarvan behoort te worden vrijgesproken.

Onrechtmatig verkregen bewijs

De raadvrouw heeft zich op het standpunt gesteld dat de resultaten van het onderzoek van de vingerafdruk alsmede het resultaat van de sorteerproef (geurproef) niet voor het bewijs mogen worden gebruikt nu deze resultaten onrechtmatig zijn verkregen. Voor de gronden van deze stelling verwijst het hof naar de aan het proces-verbaal van de terechtzitting gehechte pleitnota's. Samengevat komt het verweer zoals dat in de pleitnota's naar voren komt en zoals dat nader is aangevuld ter terechtzitting voor wat betreft de sorteerproef inzake het mes neer op het volgende:

- a. Het veiligstellen van het mes is niet volgens de regels verlopen, omdat de toestand waarin het mes is aangetroffen niet in het proces-verbaal over het veiligstellen van het mes is omschreven;
- b. Volgens verdachte zijn er niet twee maal twee buisjes lucht van hem afgenomen, doch slechts eenmaal twee buisjes; gelet daarop zijn de twee buisjes afgenomen lucht zowel voor het onderzoek betreffende het mes als voor het onderzoek betreffende de paraplu gebruikt; dat is niet conform de voorschriften mede in het licht van het tijdsverloop tussen de proef inzake het mes en de proef inzake de paraplu;
- c. Verdachte heeft weliswaar toestemming gegeven voor het afnemen van lichaamsgeur, maar die toestemming is gebrekkig omdat verdachte niet duidelijk is meegedeeld dat zijn lichaamsgeur zou worden gebruikt voor een onderzoek van een mes en een paraplu;
- d. Voor de bijleggers is de geur van agenten gebruikt en niet is uitgesloten dat de hond die geur reeds kent.

Het hof zal de identificatie van het vingerspoor van verdachte niet voor het bewijs gebruiken, aangezien vast staat dat verdachte reeds eerder bij het slachtoffer in haar woning op bezoek is geweest. Het verweer behoeft geen verdere bespreking. Het hof zal het resultaat van het geuronderzoek inzake de paraplu eveneens buiten beschouwing laten en om die reden behoeft dat verweer eveneens geen bespreking.

Voor wat betreft de geurproef inzake het mes geldt het volgende.

- a. Door in het bijzonder de verklaring van [getuige] ter terechtzitting van het hof is het hof nader ingelicht over de toestand waarin het mes is aangetroffen en veiliggesteld. De getuige [getuige] heeft het mes verplaatst door het met zijn door de mouw van een trui omhulde hand even vast te pakken. Het mes bevatte enig zand en was nat. De ter terechtzitting van het hof gehoorde deskundige Schoon heeft hieromtrent verklaard dat zulks niet betekent dat zich reeds op het mes bevindende geur wordt verwijderd. De omstandigheid dat de toestand waarin het mes zich bevond ten tijde van het veiligstellen niet is beschreven in het proces-verbaal maakt niet dat de identificatie van de geur van onwaarde is nu het hof voldoende is ingelicht over die toestand;
- b. In het midden kan blijven of van verdachte twee dan vier buisjes met menselijke lucht zijn afgenomen nu vast staat dat er twee buisjes die zijn afgenomen voor het vergelijkend geuronderzoek van het mes zijn gebruikt en de enkele mogelijkheid dat die buisjes later eveneens zijn gebruikt voor het vergelijkend geuronderzoek van de paraplu niet relevant is, nu het hof de resultaten van het onderzoek van de paraplu niet voor het bewijs zal bezigen;

- c. Naar het oordeel van het hof is er door verdachte op geldige wijze toestemming gegeven voor een geuronderzoek en is niet relevant of verdachte ten tijde van de toestemming ervan op de hoogte was dat de geur van zijn lichaam vergeleken zou worden met de geur van het mes. Het hof voegt hier nog aan toe dat verdachte ter terechtzitting van het hof heeft verklaard dat hij wanneer hij geweten had dat zijn geur zou worden vergeleken met de geur op een mes hij hier zonder meer toestemming voor zou hebben gegeven;
- d. De stelling dat de geur van agenten is gebruikt die reeds bij de speurhond bekend was is slechts als theoretische mogelijkheid geopperd. De deskundige Schoon heeft ter terechtzitting van het hof ook verklaard dat dit geen bestaande praktijk is. Het hof acht de mogelijkheid niet aannemelijk en overweegt bovendien dat de enkele aanwezigheid van de voor de hond bekende geur van een agent bij de bijleggers nog niet meebrengt dat de herkenning van de geur van verdachte door de hond daarmee onbetrouwbaar is.

Ook overigens is het hof van oordeel dat de voorbereiding en uitvoering van de geurproef betreffende het mes zodanig zijn verlopen dat daaraan betekenis voor het bewijs kan worden toegekend. Het hof baseert zich daarbij op de zich in het dossier bevindende brief van dr. G.A.A.Schoon alsmede haar verklaring als deskundige ter terechtzitting van het hof dat de wijze waarop de geurproef is uitgevoerd haar geen aanleiding geeft tot opmerkingen aangaande mogelijke onregelmatigheden.

Bewijsoverweging

Mevrouw [slachtoffer] is in haar woning te Deventer om het leven gebracht. Aan en in de woning is geen schade vastgesteld die er op zou kunnen wijzen dat iemand zich op een geweldadige wijze de toegang tot de woning heeft verschaft. Het hof concludeert hieruit dat de dader en het slachtoffer mevrouw [slachtoffer] elkaar hebben gekend en dat de dader met goedvinden van het slachtoffer haar woning is binnengekomen. Vaststaat dat verdachte [verdachte] en het slachtoffer elkaar door de zakelijke relatie die tussen hen beiden bestond goed kenden.

Blijkens het sectieverslag waren er steekletsels in de borst zoals door steken met een mes kunnen zijn veroorzaakt en blijkens het verslag zijn die steekletsels zonder meer dodelijk verloopende letsels. De steekletsels zijn veroorzaakt door degene die het slachtoffer met het mes heeft gestoken.

Korte tijd na het vermoedelijke tijdstip van levensberoving en op korte afstand van de woning is in Deventer een mes gevonden en in beslag genomen. Aard en formaat van het inbeslaggenomen mes zijn zodanig dat daarmee de steekletsels kunnen zijn toegebracht. Door het ingestelde en op juiste wijze uitgevoerde geuronderzoek van het mes staat vast dat het mes de lichaamsgeur van verdachte draagt. Verdachte heeft dus in Deventer dit mes bij zich gehad.

Verdachte heeft op een tijdstip gelegen zeer kort voor het vermoedelijke tijdstip van overlijden, terwijl hij, zoals uit het daaromtrent gedane onderzoek overtuigend is gebleken, in Deventer was of zich in de onmiddellijke omgeving van Deventer bevond, met het slachtoffer getelefoneerd. Dit gesprek heeft 16 seconden geduurd. Het is het laatste telefoongesprek dat door het slachtoffer is gevoerd.

Voor de overtuiging dat verdachte het telastegelegde heeft begaan acht het hof nog van belang dat verdachte na het overlijden van mevr. [slachtoffer] het beheer zou krijgen over een aanzienlijk geldbedrag alsmede dat hij zich na het overlijden van mevr. [slachtoffer] heeft uitgelaten over een privé-besteding van een aanzienlijk geldbedrag te weten de koop van een huis in het buitenland.

Op grond van de in het onderzoek van de zaak aanwezig bevonden bewijsmiddelen en het hiervoor overwogene in aanmerking nemende, acht het hof unaniem het aan verdachte telaste gelegde wettig en overtuigend bewezen als hierna te vermelden.

Strafbaarheid van het bewezenverklaarde

Het bewezene levert op het misdrijf

Moord.

Strafbaarheid van de verdachte

Verdachte is strafbaar, nu geen omstandigheid is gebleken of aannemelijk geworden die verdachte niet strafbaar zou doen zijn.

Oplegging van straf en/of maatregel

Bij de oplegging van de straf heeft het hof het volgende in aanmerking genomen.

Tussen verdachte en het slachtoffer bestond een vertrouwensrelatie. Verdachte verzorgde niet alleen haar financiën, maar genoot klaarblijkelijk zoveel vertrouwen dat hij tot executeur-testamentair werd benoemd en daarnaast als voorzitter werd gevraagd van de na het overlijden van het slachtoffer op te richten stichting die de naam van de overleden echtgenoot van het slachtoffer zou dragen en die een aanzienlijk vermogen in beheer zou krijgen.

Verdachte heeft het slachtoffer, dat ten opzichte van hem weerloos was, op koelbloedige en gruwelijke wijze door messteken en het uitoefenen van ander bruto, meervoudig geweld van het leven beroofd in haar eigen woning.

Uit de bewijsmiddelen blijkt voorts dat het verdachte na ~~het overlijden van het slachtoffer te doen was om op in ieder geval onregelmatige wijze gelden te onttrekken aan de nalatenschap.~~

De grote ernst van het feit, de wijze waarop verdachte een einde heeft gemaakt aan het leven van iemand die hem haar vertrouwen had geschonken en de kennelijk ~~aan het feit ten grondslag liggende financiële motieven, de grove schending van de elementaire norm die het strafrecht beoogt te beschermen, maken dat geen andere dan een langdurige gevangenisstraf dient te worden opgelegd.~~

De advocaat-generaal heeft ter terechtzitting van het hof van 2 oktober 2000 tevens de gevangenneming van verdachte bij eindarrest gevorderd.

De beslissing van het hof met betrekking tot deze vordering wordt afzonderlijk geminuteerd.

Toepasselijke wettelijke voorschriften

Het hof heeft gelet op artikel 289 van het Wetboek van Strafrecht.

BESLISSING

Het hof:

Vernietigt het vonnis, waarvan beroep, en doet opnieuw recht:

Verklaart zoals hiervoor overwogen bewezen, dat verdachte het telastegelegde heeft begaan.

Verklaart niet bewezen hetgeen verdachte meer of anders is telastegelegd dan hierboven is bewezenverklaard en spreekt verdachte daarvan vrij.

Verklaart het bewezenverklaarde strafbaar, kwalificeert dit als hiervoor vermeld en verklaart verdachte strafbaar.

Veroordeelt verdachte tot een gevangenisstraf voor de duur van 12 (twaalf) jaren.

Bepaalt, dat de tijd, door verdachte vóór de tenuitvoerlegging van deze uitspraak in verzekering en voorlopige hechtenis doorgebracht, bij de tenuitvoerlegging van de opgelegde gevangenisstraf geheel in mindering zal worden gebracht.

Aldus gewezen door
mr Kerssemakers, voorzitter,
mrs Boerwinkel en Vegter, raadsheren,
in tegenwoordigheid van Bon, griffier,
en op 22 december 2000 ter openbare terechtzitting uitgesproken.
Mr Kerssemakers is buiten staat dit arrest mede te ondertekenen.